

Täysistunto

Keskiviikko 1.12.2021 klo 14.03—19.06

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta ja liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 226/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 22. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto. Asian käsittely keskeytettiin 30.11.2021 pidetyssä täysistunnossa. — Keskustelu jatkuu. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.45 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta ja liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta, ja mielestäni tätä koronapassikäytäntöä ei tule muuttaa, tai sanotaan, että sitä ei tule laajentaa, ja perustelen sitä seuraavasti:

Minulla on tässä puhelimessa koneella tehty käännös tiedejulkaisu The Lancetista 19. marraskuuta: ”Korkean covid-19-rokotusasteen odotettiin vähentävän sars-cov-2-tartuntaa väestössä vähentämällä mahdollisten tartuntalähteiden määrää ja vähentävän siten covid-19-taudin aiheuttamaa taakkaa. Viimeaikaiset tiedot osoittavat kuitenkin, että covid-19-rokotettujen henkilöiden epidemiologinen merkitys kasvaa. Yhdistyneessä kuningaskunnassa kuvattiin, että toissijaiset hyökkäykset täysin rokotetuille indeksitapaauksille altistuneiden kotitalouksien joukossa olivat samanlaisia kuin rokottamattomille indeksitapaauksille.” Täällä on altistuneiden prosenttiluvut 25 prosenttia rokotetuista ja 23 prosenttia rokottamattomista — nämä ovat lähes samankaltaiset.

Elikkä kun meillä kaikilla tässä salissa on tiedossa nyt se, että rokotetut voivat sairastua ja rokotetut voivat levittää tautia ja tämä muuttuu yhä enemmän rokotettujen sairaudeksi, niin sen takia ei tule tätä passin käyttöönottoa laajentaa. Täällä on lukuisia esimerkkejä eri maista, ja tämä kirjoitus oikeastansa päättyy siihen: ”Monet päättäjät olettavat, että rokotetut voidaan sulkea pois tartuntalähteenä. Vaikuttaa erittäin huolimattomalta jättää huomiotta rokotettu väestö mahdollisena ja merkityksellisenä tartunnanlähteenä päätettäessä kansanterveyden valvontatoimenpiteistä.” Tämän mielestäni tulisi hyvin ohjata meitä päättäjiä. Näillä perustein katson, että luen vielä uudelleen, mitä olen aikaisemmin edellisessä koronapassia koskevassa käsittelyssä nostonut esiin.

Hallituksen esityksessä olevat ehdotukset EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansallisesta käytöstä ja laajentamisesta ovat mielestäni Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2021 vp

lain vastaisia. Koronatodistuksen ja siihen liittyvien keinojen käyttöönotto asettaisi ihmiset eri asemaan terveydentilan ja ihmisten käyttämien tai käyttämättä jättämien terveydenhoidollisten toimenpiteiden mukaan. Hallituksen esitys siis asettaa niin sanotusta koronarokotteesta kieltäytyneet tai pidättäytyneet henkilöt eriarvoiseen asemaan.

Perustuslain 2 luku käsittelee perusoikeuksia, ja sen 6 § säättää ihmisten yhdenvertaisuudesta. Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Näin on säädetty Suomen perustuslain 2 luvun 7 §:ssä.

Arvoisa puhemies! Ja nyt, arvoisat kansanedustajat, kannattaa kuunnella: Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous on päätöslauselmassaan todennut, että kansalaisten tulee tietää, että niin sanotut koronarokotukset ovat vapaaehtoisia eikä ketään saa poliittisella, sosiaalisella tai muulla painostuksella pakottaa toimenpiteeseen, jos ei halua ottaa niin sanottua koronarokotetta. Ketään ei saa syrjiä niin sanotun koronarokotteen ottamatta jättämisestä. Jokaisella on vapaus ja omaehtoinen päätösvalta hankkia niin sanottu koronarokote tai olla hankkimatta sitä. Niin sanottu koronarokote on vapaaehtoinen terveydenhoidollinen toimenpide. Ihmisellä on oikeus ja vapaus päättää henkilökohtaisesti omaa terveyttään koskevista toimenpiteistä ja hoitomenetelmistä.

Arvoisat kansanedustajat! Lainsäätäjä ei voi asettaa vapaaehtoisen toimenpiteen perusteella ihmisiä eriarvoiseen asemaan, eikä se saa säätää lakiin keinoja, jotka mahdollistavat ihmisten syrjinnän vapaaehtoisen toimen käytön tai käyttämättä jättämisen perusteella. Vapaaehtoisesta toimesta kieltäytyminen ei ole hyväksyttävä peruste yhdenmukaisuuden loukkaamiseen ja eri asemaan asettamiseen. Yhdenvertaisuuslain 3 luvun 8 § säättää seuraavasti: ”Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi tässä laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.”

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on välillistä syrjintää yhdenvertaisuuslain mukaan. Hallituksen esityksessä olevat säädökset koronatodistuksen käyttöönotosta ja nyt tässä tapauksessa sen laajentamisesta tuovat yhteiskunnan toimijoiden käyttöön keinon välittömään ja välilliseen syrjintään.

Arvoisat kansanedustajat! Hallituksen esitys on törkeä välillinen syrjintätoimi, joka antaa [Puhemies koputtaa] mahdollisuuden ja ohjaa sekä kannustaa [Puhemies: Kiitos, aika!] niin välittömään kuin välilliseen syrjintään. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ledamot Löfström, var vänlig.

18.53 Mats Löfström r: Tack, ärade herr talman! Pandemin är tyvärr inte över. Det gäller att fortsätta hålla i, hålla ut och hålla huvudet kallt.

Förlängningen av nuvarande restriktioner och framför allt möjligheten till att införa begränsningar i de regioner där de är nödvändiga är motiverat. Det är frågan om en temporär ändring av smittskyddslagen, som nu föreslås att förlängas till den 30 juni. Riksdagen kom-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2021 vp

mer granska om tidpunkten 30 juni är motiverad eller om den borde vara kortare — något som THL tidigare har föreslagit. Riksdagen har tidigare ansett att man inte vill att de temporära ändringarna i lagen är i kraft längre än kan motiveras, och att det därför är ändamålsenligt att regeringen, precis som man gör nu, kommer till riksdagen med förslag om att den ska förlängas då man ser att det är motiverat.

Ingen visste med säkerhet för en månad sedan hur pandemiläget skulle se ut i dag. Ingen vet med säkerhet hur det kommer att se ut om två månader. Därför är det bra att de här verktygen fortsätter att finnas, även om vi så klart hoppas att pandemin ska ta slut så snabbt som möjligt och att den här typens begränsningar inte längre behövs.

Det här lagförslaget får ändå anses vara helt okontroversiellt på det stora hela, eftersom det enbart fortsätter begränsningar eller möjlighet till begränsningar som redan är eller har varit i kraft.

Två detaljerade kommentarer dock. För det första gällande möjligheten till restaurangbegränsningar: Det skulle vara skäl att låta Ålands landskapsregering själv få fatta beslut om restaurangbegränsningar på Åland. Ålands landskapsregering är ansvarig förvaltningsmyndighet i smittskydd i övrigt och borde vara det också på det här området. Grundlagsutskottet i riksdagen har tidigare ansett att det inte skulle finnas några hinder för att Åland skulle besluta om de här sakerna själva. Det skulle vara motiverat, inte enbart ur självstyrelseaspekt utan också av smittskyddsaspekt.

Då det på Åland i slutet av sommaren kom ett smittutbrott, behövde landskapsregeringen snabbt rekommendera begränsade öppettider för restaurangerna. De kunde bara rekommendera det eftersom det är regeringen som formellt fattar beslut om begränsningarna. På grund av att statsrådet samma vecka redan hade beslutat om begränsningarna då läget ännu såg bra ut så dröjde det över en vecka innan statsrådet beslöt om de nya restriktionerna på Åland. Här skulle det ha varit bättre och snabbare om Åland själv fått besluta om det, och som grundlagsutskottet tidigare har konstaterat finns inga juridiska hinder för ett sådant förfaringsätt.

Jag vill ändå här tillägga att samarbetet mellan statsrådet och landskapsregeringen gällande just de här sakerna har förbättrats och har fungerat bra på det stora hela under pandemin, gällande restaurangbegränsningarna.

Ärade talman! En sak som tyvärr inte fungerat lika bra är diskussionen om hälsokontrollerna vid gränsen, där statsrådet beslöt bevilja undantag på gränsen uppe i norr till både Norge och Sverige, trots att regionerna och kommunerna där inte uppfyllde kriterierna. Samtidigt beviljade man inte undantag för svenska kommuner nära Åland, trots att smittskyddsläget där var bättre än de som beviljades undantag. Det här upplevdes på Åland som mycket orättvist och omotiverat. Man ville ha samma undantag som i Lappland, och som man på Åland uppfattade som motiverat både för Lappland och för Åland. Nu föreslår regeringen, med hänvisning till eventuellt kommande EU-beslut, att man helt ska ta bort möjligheten till undantag. Det här uppfattar jag vara i strid med riksdagens vilja. Dessutom har jag själv inte hittat någon information om att EU skulle ha fattat beslut om det här, och i dag kom rapport också från Bryssel att det inte verkar ska ha fattats beslut på det här sättet.

Det är viktigt att minnas att det inte är EU:s behörighet, och det här är frågan om rekommendationer, och gällande till exempel incidenstalet har Finland inte följt EU:s rekommendationer tidigare under pandemin, alltså vi har inte alltid följt EU:s rekommendationer. Det är i och för sig inget skäl för kommande rekommendationer, men enligt min information kommer EU:s nya rekommendationer fortsättningsvis ha med en klassificering för så kal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2021 vp

lade gröna områden som ska rekommenderas kunna resa fritt för att inte försvåra livet över gränsen. Man understryker i synnerhet detta för personer som regelbundet måste pendla, som exempelvis många mellan Åland och Sverige.

Ärade talman! Jag rekommenderar alla som inte ännu vaccinerat sig att göra det så fort som möjligt. Åland är i topp med vaccinationstäckningen i hela landet och tar pandemin på mycket stort allvar. Bland annat därför har ingen dött i covid på Åland under hela pandemin. Vi vill däremot få en normaliserad gräns med Sverige där smittoläget nu för tillfället är betydligt bättre än i Finland som helhet. Vi upplever inte att det skulle äventyra hälsosäkerheten nationellt eller på Åland, utan vi ser det som motiverat och i enlighet med grundlagsutskottets och riksdagens beslut om krav på proportionalitet också i restriktionerna.

Samtidigt behöver vi så klart överlag förlänga dessa temporära ändringar av smittskyddslagen så att vi har verktyg att hantera pandemin då läget igen tyvärr är mer osäkert. Dessutom behöver vi överväga andra väl avvägda och motiverade åtgärder som vi kunde få som förslag till riksdagen snarast möjligt. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tack. — Kort omfattning.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Lundén, olkaa hyvä.

19.04 **Mikko Lundén ps:** Kiitos paljon, arvoisa herra puhemies! Tosiaankin nyt keskustellaan tartuntalain väliaikaisesta muuttamisesta, ja täällä nyt on sanottu kaikki tarpeellinen. Haluaisin silti kiinnittää huomiota 58 l §:ään koskien mahdollisten turistien tuleamista Suomeen, että olenkohan ymmärtänyt tämän asian aivan väärin. Tulen tätä asiaa vielä kysymään edelleenkin, mutta kumminkin:

Matkailun avautumisessa EU:n ulkopuolisista maista tuleville turisteille ongelmallista on se, että 58 l §:ssä EU:n digitaalisen koronarokotustodistuksen myöntäminen Euroopan unionin ulkopuolella rokotuksen saaneille rajataan kunnan asukkaille, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että esimerkiksi Yhdysvalloissa rokotuksen saanut matkailija ei pääse Suomessa käyttämään niitä palveluita, joiden käytön edellytyksenä on koronapassin esittäminen.

Ongelman korjaamiseksi olisi perusteltua, että 58 l §:stä poistettaisiin vaatimus asua kunnassa ja/tai annettaisiin rajalla koronastodistuksen tarkistamisen yhteydessä matkailijoille automaattisesti todistus, jota voitaisiin käyttää koronapassia vastaavalla tavalla maan sisällä.

Eli nyt pähkinäkuoressa vielä: onko nyt niin, että jos tulee vaikka kymmenen hengen turistiporukka Amerikasta ja heillä on kaikki rokotukset Amerikassa hoidettuna, niin tämän lakiesityksen mukaan he eivät pääse Suomessa ravintolassa kello 17:n jälkeen syömään, kun koronapassi tarkistetaan ovella, vai olenko ymmärtänyt jotain väärin? — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.